

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 08.10.1993, sp. zn. 3 Cao 213/93, ECLI:CZ:VSPH:1993:3.CAO.213.1993.1

Číslo: 35/1995

Právní věta: Bylo-li skončení pracovního vztahu neplatné podle ustanovení § 21 zákona č. 87/1991 Sb., považuje se podle ustanovení § 24 odst. 1 téhož zákona pro účely důchodového zabezpečení doba od skončení tohoto pracovního vztahu do dne vzniku nároku na starobní důchod (nejdéle však do dne účinnosti tohoto zákona) za dobu zaměstnání. Byl-li rozvázán pracovní poměr k 31.12.1987 z důvodu odchodu do starobního důchodu dohodou z 22. 9.1987, k níž byl pracovník donucen politickou perzekucí, potom mu nárok na starobní důchod vznikl ze zákona dovršením 60 let věku (dnem 24. 5.1986) a k neplatnému skončení pracovního poměru došlo až k 31.12.1987. Nelze tu proto použít ustanovení zákona č. 87/1991 Sb. a provést přepočítání starobního důchodu podle ustanovení § 24 odst. 6 téhož zákona.

Soud: Vrchní soud v Praze

Datum rozhodnutí: 08.10.1993

Spisová značka: 3 Cao 213/93

Číslo rozhodnutí: 35

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Pojištění důchodové, Skončení pracovního poměru

Předpisy: 87/1991 Sb. § 21
§ 24

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 35/1995 sb. rozh.

Bylo-li skončení pracovního vztahu neplatné podle ustanovení § 21 zákona č. 87/1991 Sb., považuje se podle ustanovení § 24 odst. 1 téhož zákona pro účely důchodového zabezpečení doba od skončení tohoto pracovního vztahu do dne vzniku nároku na starobní důchod (nejdéle však do dne účinnosti tohoto zákona) za dobu zaměstnání.

Byl-li rozvázán pracovní poměr k 31.12.1987 z důvodu odchodu do starobního důchodu dohodou z 22. 9.1987, k níž byl pracovník donucen politickou perzekucí, potom mu nárok na starobní důchod vznikl ze zákona dovršením 60 let věku (dnem 24. 5.1986) a k neplatnému skončení pracovního poměru došlo až k 31.12.1987. Nelze tu proto použít ustanovení zákona č. 87/1991 Sb. a provést přepočítání starobního důchodu podle ustanovení § 24 odst. 6 téhož zákona.

(Rozsudek Vrchního soudu v Praze z 8. 10. 1993, [3 Cao 213/93](#))

Rozhodnutím České správy sociálního zabezpečení byla zamítnuta navrhovatelova žádost o úpravu starobního důchodu podle zákona č. 87/1991 Sb. s odůvodněním, že ke skončení pracovního poměru došlo v souvislosti s odchodem do důchodu k 31. 12. 1987, a ze žádosti, která byla uplatněna 29. 9. 1987, je zřejmé, že u téhož zaměstnavatele navrhovatel pracoval.

Proti tomuto rozhodnutí podal navrhovatel opravný prostředek, kterým požadoval jeho přezkoumání, neboť ke skončení jeho pracovního poměru v souvislosti s odchodem do důchodu došlo z důvodu politické perzekuce a nebylo mu umožněno pracovat do 1. 10. 1988.

Městský soud v Praze opravnému prostředku nevyhověl a přezkoumávané rozhodnutí rozsudkem potvrdil. Vycházel přitom z výpovědi navrhovatele, slyšeného jako účastník řízení, dále z vyjádření České správy sociálního zabezpečení a z obsahu dávkového spisu. Zjistil, že k rozvázání pracovního poměru navrhovatele došlo v souvislosti s odchodem navrhovatele do starobního důchodu k 31. 12. 1987, kdy navrhovatel dosáhl věkovou hranici pro přiznání starobního důchodu. Soud měl za prokázáno, že navrhovatel byl pod určitým nátlakem ze strany zaměstnavatelské organizace a jejích příslušných orgánů, když žádost o starobní důchod podával. Podle názoru soudu prvního stupně však takový případ ustanovení § 21 zákona č. 87/1991 Sb. nezná, neboť k ukončení pracovního poměru s navrhovatelem došlo skutečně v souvislosti s jeho odchodem do starobního důchodu a nikoli na základě výpovědi, kterou by bylo možno kvalifikovat podle tohoto ustanovení.

K odvolání navrhovatele byl tento rozsudek soudu prvního stupně zrušen usnesením bývalého Nejvyššího soudu České republiky z 30. 9. 1992, když navrhovatelovo odvolání shledal důvodným. Základní podmínkou pro úpravu důchodu podle zákona č. 87/1991 Sb. je skutečnost, že skončení pracovního poměru je neplatné ve smyslu ustanovení § 21 odst. 1 tohoto zákona, podle něhož se za neplatný považuje právní úkon, jímž došlo v rozhodném období ke skončení pracovního poměru z důvodu politické perzekuce nebo postupu porušujícího obecně uznávaná lidská práva a svobody. Jako důkaz o tom, že pracovní vztah skončil z uvedených důvodů, slouží především osvědčení organizace, u níž byl navrhovatel v pracovním vztahu (§ 22 citovaného zákona). Navrhovatel předložil k důkazu osvědčení podniku O. z 30. 4. 1991, podle něhož je právní úkon týkající se rozvázání pracovního poměru s navrhovatelem, učiněný 22. 9. 1987, neplatný ve smyslu ustanovení § 21 odst. 1 citovaného zákona, neboť k rozvázání pracovního poměru došlo z politických důvodů. Ze zápisu č. 24 „Komise pro práci s občany, kteří byli na pracovišti, kde navrhovatel pracoval, z politických důvodů postiženi v letech 1968-69, případně později“ z 18. 1. 1991, pak vyplývá, že pracovní poměr navrhovatele má být považován za skončený k 31. 10. 1988. Podle názoru odvolacího soudu však nebylo jednoznačně prokázáno, o jaký právní úkon z 22. 9. 1987, který byl uvedeným osvědčením prohlášen za neplatný, skutečně šlo, takže nebylo zřejmé, jakým právním aktem byl pracovní poměr ukončen. Soudu prvního stupně bylo proto uloženo tuto skutečnost jednoznačně zjistit a zejména objasnit, že k ukončení pracovního poměru a k podání žádosti o starobní důchod byl navrhovatel donucen z důvodů politické perzekuce.

V dalším řízení zjistil Městský soud v Praze z výpovědi navrhovatele a svědků J. J. a J. P., že úmysl navrhovatele odejít do starobního důchodu v roce 1987 v žádném případě dán nebyl, naopak navrhovatelovou snahou bylo pracovat na dosavadním pracovišti nejméně do 1. 10. 1988, případně do konce roku 1988. K rozvázání pracovního poměru a k odchodu do důchodu byl navrhovatel donucen, když vedení podniku nevyhovělo jeho žádosti o další setrvání v pracovním poměru. Důvody, které vedly navrhovatele k podání žádosti o starobní důchod a k dohodě o rozvázání pracovního poměru k 31. 12. 1987, byly ryze politické. Dohoda o skončení pracovního poměru, uzavřená dne 22. 9. 1987, je tedy neplatná ve smyslu ustanovení § 21 odst. 1 zákona č. 87/1991 Sb. Soud prvního stupně pak rozsudkem ze 7. 6. 1993 zavázal orgán sociálního zabezpečení při současném zrušení přezkoumávaného rozhodnutí právním názorem, že za den skončení pracovního poměru

navrhovatele je v souladu s úmyslem navrhovatele i s osvědčením, vydaným jeho zaměstnavatelskou organizací, třeba považovat 1. 10. 1988, aby pro nový výpočet starobního důchodu navrhovatele mohl být použit zákon č. 100/1988 Sb. jako obecný předpis. Bude však na orgánu sociálního zabezpečení, aby zkoumal, zda pro navrhovatele je použití tohoto zákona pro výpočet starobního důchodu výhodnější než použití ustanovení § 24 odst. 6 zákona č. 87/1991 Sb., což je pravděpodobné. Tímto způsobem bude podle názoru soudu prvního stupně odstraněna křivda, ke které došlo vůči navrhovateli a kterou lze hodnotit z hlediska citovaného zákona.

Proti rozsudku soudu prvního stupně podala Česká správa sociálního zabezpečení včas odvolání, v němž namítala, že v daném případě, ač došlo ke kvalifikovanému skončení pracovněprávního vztahu, tato skutečnost zůstane bez vlivu na důchodové nároky navrhovatele. Přepočtení důchodu nelze podle zákona č. 87/1991 Sb. provést, neboť to sám zákon vylučuje. Podle ustanovení § 24 téhož zákona, podle něhož v případě, že došlo k neplatnému skončení pracovního vztahu, se posuzuje pro účely důchodového zabezpečení doba od skončení tohoto pracovního vztahu do dne vzniku nároku na starobní důchod. Navrhovatel splňoval podmínky nároku na starobní důchod k 24. 5. 1986, kdy dovršil 60 let věku. Neexistuje tedy doba zaměstnání hodnotitelná ve smyslu shora uvedeném, neboť k neplatnému skončení pracovního poměru došlo až po splnění podmínek nároku na starobní důchod, a to k 31. 12. 1987. Nelze tedy stanovit ani průměrný měsíční výdělek podle ustanovení § 24 odst. 6 citovaného zákona, neboť přepočtení se provádí pouze u občanů, jimž se hodnotí doba zaměstnání podle odstavce 1 nebo 2 tohoto ustanovení. Rovněž nelze provést výpočet a přiznat navrhovateli důchod podle zákona č. 100/1988 Sb., jak to ukládá soud prvního stupně svým rozsudkem, neboť takový postup zákon č. 87/1991 Sb. nepřipouští. Navrhovatelovy důchodové nároky je třeba posuzovat podle předpisů platných v době splnění podmínek nároku na starobní důchod, tedy nikoli podle předpisu, který byl vydán až v pozdější době. Česká správa sociálního zabezpečení proto namítala nesprávné právní posouzení věci ze strany soudu prvního stupně a navrhovala zrušení rozsudku tohoto soudu a vrácení věci k novému projednání a rozhodnutí.

Vrchní soud v Praze svým rozsudkem změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení z 23. 9. 1991 bylo potvrzeno. Účastníkům řízení nebylo přiznáno právo na náhradu nákladů řízení.

Z odůvodnění:

Po doplnění řízení u soudu prvního stupně má odvolací soud shodně s názorem tohoto soudu za prokázané, že u navrhovatele jsou splněny podmínky uvedené v ustanovení § 21 odst. 1 písm. e) zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, neboť bylo prokázáno svědecky i osvědčením podniku O. z 30. 4. 1991, že s navrhovatelem byl rozvázáán pracovní poměr k 31. 12. 1987 z důvodu odchodu do starobního důchodu, a to dohodou z 22. 9. 1987, k níž byl navrhovatel donucen politickou perzekucí. Jde tedy o neplatné skončení pracovního vztahu ve smyslu citovaného ustanovení uvedeného zákona.

Soud prvního stupně však pochybil, jestliže zavázal orgán sociálního zabezpečení právním názorem, aby pro nový výpočet starobního důchodu navrhovatele byl použit zákon č. 100/1988 Sb. a aby současně zkoumal, zda pro navrhovatele je použití tohoto zákona výhodnější než použití ustanovení § 24 odst. 6 zákona č. 87/1991 Sb.

Je třeba přisvědčit tomu, že z neplatného skončení navrhovatelova pracovního poměru k 31. 12. 1987 nelze ničeho vytěžit ve prospěch navrhovatele z hlediska jím uplatněného nároku na přepočtení důchodu podle zákona č. 87/1991 Sb.

Podle ustanovení § 24 odst. 1 citovaného zákona, je-li skončení pracovního vztahu neplatné podle ustanovení § 21 téhož zákona, považuje se pro účely důchodového zabezpečení doba od skončení

tohoto pracovního vztahu do dne vzniku nároku na starobní důchod, nejdéle však do dne účinnosti tohoto zákona, za dobu zaměstnání.

Nárok na starobní důchod vznikl navrhovateli ze zákona dovršením 60 let věku, tedy dnem 24. 5.1986; k neplatnému skončení pracovního poměru došlo až k 31.12.1987. Je tedy zřejmé, že citované ustanovení zákona č. 87/1991 Sb. nelze v navrhovatelově případě použít, takže není možné provést přepočítání jeho starobního důchodu podle ustanovení § 24 odst. 6 citovaného zákona.

Česká správa sociálního zabezpečení tedy právem žádost navrhovatele o úpravu starobního důchodu podle citovaného zákona zamítla.

Odvolačím soudu proto nezbylo, než aby při nezměněném skutkovém základu změnil podle ustanovení § 220 odst. 1, § 250f, § 250 l odst. 2 o. s. ř. rozsudek soudu prvního stupně tak, že přezkoumávané rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení podle ustanovení § 250q odst. 2 o. s. ř. potvrdil.

Jen pro úplnost je třeba uvést, že zákon č. 87/1991 Sb. se vztahuje na zmírnění následků některých majetkových a jiných křivd vzniklých v rozhodném období od 25. 2. 1948 do 1. 1. 1990, neodůvodňuje však nápravu všech křivd v tomto období spáchaných.